

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo - Veliko polje u 2018. godini

---

Dizdar, Marko

Source / Izvornik: **Annales Instituti Archaeologici, 2019, XV, 61 - 66**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:291:822431>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

INSTITUT ZA
ARHEOLOGIJU

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Annales

Instituti

Archaeologici

XV - 2019

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršna urednica/Desk editor

Katarina Botić

Tehnička urednica/Technical editor

Katarina Botić

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Ana Konestra, Hrvoje Kalafatić, Daria Ložnjak Dizdar, Saša Kovačević, Bartul Šiljeg, Siniša Krznar;
Mario Gavranović (Austrija), Boštjan Laharnar, Alenka Tomaž (Slovenija)

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti,
Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Lektura/Language editor

Renata Draženović i Marko Dizdar (hrvatski jezik/Croatian)

Prijevod na engleski/English translation

Marko Maras i autori / Marko Maras and authors

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambreč

©Institute of archaeology, Zagreb 2019.

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indeks/
Annales Instituti Archaeologici are included in the index:
Clarivate Analytics services - Emerging Sources Citation Index
SciVerse Scopus – Elsevier, Amsterdam

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom /
This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

9 Marko Dizdar

Rezultati istraživanja u Lovasu (zapadni Srijem) – Otkriće rano-latenskoga biritualnog groblja

19 Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin Srednje polje – Arheološka istraživanja višeslojnoga nalazišta u Podunavlju 2018.

25 Katarina Botić

Bršadin – Pašnjak pod selom, rezultati arheoloških istraživanja 2018. godine

37 Ivana Ožanić Roguljić
Pia Šmalcelj Novaković
Anita Rapan Papeša
Angelina Raičković Savić
Valentina Mantovani
Hrvoje Kalafatić
Bartul Šiljeg

Aktivnosti i rezultati uspostavnog istraživačkog projekta Život na rimskoj cesti (LRR) (HRZZ, UIP-05-2017-9768) u 2018. godini

41 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar

Rezultati dodatnih zaštitnih arheoloških istraživanja prapovijesnoga nalazišta AN 7A Jagodnjak – Napuštene njive (Baranja)

47 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar

Rezultati zaštitnih arheoloških istraživanja nalazišta AN 3 Petrijevcu – Španice

53 Marko Dizdar

Rezultati zaštitnih arheoloških istraživanja nalazišta AN 5 Petrijevcu – Karaševo 1

57 Daria Ložnjak Dizdar

Rezultati zaštitnih arheoloških istraživanja nalazišta AN 6 Petrijevcu – Karaševo 2

61 Marko Dizdar

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2018. godini

CONTENTS

Archaeological Excavations

9 Marko Dizdar

Research results for Lovas (Western Sirmia) – Discovery of an Early La Tène biritual cemetery

19 Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar
Gorana Kušić

Sotin Srednje polje – Archaeological excavation of multilayer site in Danube Basin in 2018

25 Katarina Botić

Bršadin – Pašnjak pod selom, results of the archaeological excavations in 2018

37 Ivana Ožanić Roguljić
Pia Šmalcelj Novaković
Anita Rapan Papeša
Angelina Raičković Savić
Valentina Mantovani
Hrvoje Kalafatić
Bartul Šiljeg

Activities and results of the installation research project Life on the Roman Road (LRR) (HRZZ, UIP-05-2017-9768) in 2018

41 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar

Results of additional rescue archaeological excavation of the prehistoric site AN 7A Jagodnjak – Napuštene njive (Baranya)

47 Marko Dizdar
Daria Ložnjak Dizdar

Results of the Rescue Archaeological Excavations of the AN 3 Petrijevcu – Španice site

53 Marko Dizdar

Results of the Rescue Archaeological Excavations of the AN 5 Petrijevcu – Karaševo 1 site

57 Daria Ložnjak Dizdar

Results of the Rescue Archaeological Excavations of the AN 6 Petrijevcu – Karaševo 2 site

61 Marko Dizdar

Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2018

67   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marija Mihaljević

Dolina Babine Grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2018. godine

67   **Daria Ložnjak Dizdar**
Marko Dizdar
Marija Mihaljević

Dolina Babine Grede – Research of the Late Bronze Age settlement in Sava Valley 2018

75   **Juraj Belaj**
Sebastijan Stingl

O arheološkim istraživanjima crkve sv. Luke Evangeliste u Novskoj 2018. godine

75   **Juraj Belaj**
Sebastijan Stingl

Archaeological excavations in the church of St Luke the Evangelist in Novska in 2018

101   **Juraj Belaj**

Arheološka istraživanja lokaliteta Pakrac – Stari Grad 2018. godine

101   **Juraj Belaj**

Archaeological research of the site Pakrac – Stari Grad in 2018

107   **Tatjana Tkalčec**

Arheološka istraživanja na lokalitetu Veliki Zdenci – Crni Lug 2018. godine

107   **Tatjana Tkalčec**

Archaeological research on the site of Veliki Zdenci – Crni Lug in 2018

117   **Branko Mušič**
Igor Medarić
Ivan Valent
Tajana Sekelj Ivančan

Geofizička istraživanja srednjovjekovnoga lokaliteta Kalinovac – Hrastova greda 1

117   **Branko Mušič**
Igor Medarić
Ivan Valent
Tajana Sekelj Ivančan

Geophysical research of the medieval site of Kalinovac – Hrastova greda 1

123   **Siniša Krznar**
Branko Mušič
Igor Medarić
Barbara Horn

Geofizička istraživanja lokaliteta Hlebine – Svetinjski breg 2018. godine

123   **Siniša Krznar**
Branko Mušič
Igor Medarić
Barbara Horn

Geophysical research on the site of Hlebine – Svetinjski breg in 2018

129   **Tajana Sekelj Ivančan**

Arheološka istraživanja lokaliteta Hlebine – Dedanovice

129   **Tajana Sekelj Ivančan**

Archaeological excavations of Hlebine – Dedanovice site

137   **Saša Kovačević**

Gomila u Jalžabetu – hitna zaštitna istraživanja tijekom 2017. i 2018. u okviru podteme A4: Ritual unutar „Strategije znanstvene djelatnosti Instituta za arheologiju 2014.–2019.“

137   **Saša Kovačević**

Gomila in Jalžabet – emergency rescue excavations in 2017 and 2018 within the A4: Ritual subtopic of the “Strategy for the Scientific Research Activities of the Institute of Archaeology 2014–2019”

145   **Tatjana Tkalčec**

Nastavak arheoloških istraživanja cisterne i konzervatorskih radova unutrašnjosti kule burga Vrbovca u Klenovcu Humskom 2018. godine

145   **Tatjana Tkalčec**

Continuation of archaeological research of the cistern and conservation works at the interior area of the keep of the Vrbovec Castle in Klenovec Humski in 2018

153   **Tatjana Tkalčec**

Arheološka istraživanja na srednjovjekovnome arheološkom kompleksu Osijek Vojakovački – Mihalj u 2018. godini

153   **Tatjana Tkalčec**

Archaeological research at Osijek Vojakovački – Mihalj medieval site in 2018

167   **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić

Kalnik – Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2017. i 2018. godini

167   **Snježana Karavanić**
Andreja Kudelić

Kalnik – Igrišće – results of archaeological excavations in 2017 and 2018

173   **Juraj Belaj**
Sebastijan Stingl

Arheološka istraživanja crkve Sv. Martina u Prozorju 2018. godine

173   **Juraj Belaj**
Sebastijan Stingl

Archaeological research of the church of St Martin in Prozorje in 2018

179   **Ana Konestra**
Enrico Cirelli
Gaetano Benčić
Bartul Šiljeg

Istraživanja na Stanciji Blek (Tar – Vabriga/Torre – Abrega): nove spoznaje o srednjovjekovnoj fazi lokaliteta

179   **Ana Konestra**
Enrico Cirelli
Gaetano Benčić
Bartul Šiljeg

Research at Stancija Blek (Tar – Vabriga/Torre – Abrega): new insights in the Medieval phase of the site

187   **Ana Konestra**
Fabian Welc
Anita Dugonjić
Paula Androić Gračanin
Kamil Rabięga
Rafał Solecky
Bartosz Nowacki

Istraživanja projekta „Arheološka topografija otoka Raba“ u 2019. godini na području Lopara: nova saznanja o prapovijesnim i kasnoantičkim lokalitetima

187   **Ana Konestra**
Fabian Welc
Anita Dugonjić
Paula Androić Gračanin
Kamil Rabięga
Rafał Solecky
Bartosz Nowacki

Research within the “Archaeological topography of the Island of Rab” project at Lopar in 2019: new data on Prehistoric and late Antique sites

195   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra
Fabian Welc
Mato Ilkić
Mate Parica

Multidisciplinarni terenski radovi projekta RED u 2018. godini: istraživanja u uvali Plemići (Ražanac)

195   **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra
Fabian Welc
Mato Ilkić
Mate Parica

Multidisciplinary fieldwork within project RED in 2018: research at Plemići bay (Ražanac)

201   **Kristina Jelinčić Vučković**
Emmanuel Botte

Arheološko istraživanje na lokalitetu Novo Selo Bunje na otoku Braču, 2018. godina

201   **Kristina Jelinčić Vučković**
Emmanuel Botte

Archaeological excavation on the Novo Selo Bunje site on the island of Brač, 2018

217   **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Eduard Visković

Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2018. godine

217   **Marina Ugarković**
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić
Eduard Visković

Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay on the island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2018

Terenski pregled

225 Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

Sustavni terenski pregled nalazišta Kurilovec – Belinščica u Turopolju

Field Survey

225 Andreja Kudelić
Filomena Sirovica

Systematic field survey of the Kurilovec – Belinščica site in Turopolje

Eksperimentalna arheologija

231 Andreja Kudelić

Znanstveno-edukativni i popularni program: Prapovijesno lončarstvo: interdisciplinarnost i eksperiment

Experimental Archaeology

231 Andreja Kudelić

Scientific-educational and popular program: Prehistoric pottery: interdisciplinarity and experiment

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

239-251

Additional scientific activity of the Institute

239-251

Arheološka istraživanja

Archaeological Excavations

1. Lovas
2. Sotin – Srednje polje
3. Bršadin – Pašnjak pod selom
4. Josipovac/Čepin
5. Jagodnjak – Napuštene njive
6. Petrijevi – Španice
7. Petrijevi – Karaševo 1
8. Petrijevi – Karaševo 2
9. Zvonimirovo – Veliko polje
10. Dolina – Babine Grede
11. Novska – crkva sv. Luke Evanđeliste
12. Pakrac – Stari grad
13. Veliki Zdenci – Crni Lug
14. Kalinovac – Hrastova greda 1
15. Hlebine – Svetinjski breg
16. Hlebine – Dedanovice
17. Jalžabet – gomila
18. Klenovec Humski – Plemićki grad Vrbovec
19. Osijek Vojakovački – Mihalj
20. Kalnik – Igrišće
21. Prozorje – crkva sv. Martina
22. Kurilovec – Belinščica
23. Tar – Stancija Blek
24. Rab – Lopar
25. Uvala Plemići (Ražanac)
26. Brač – Novo selo Bunje
27. Sveti Klement – Soline

Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2018. godini

Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2018

Marko Dizdar

Primljeno/Received: 02. 05. 2019.
Prihvaćeno/Accepted: 14. 08. 2019.

Nastavak zaštitnih istraživanja nalazišta Zvonimirovo – Veliko polje obuhvatio je zapadnu padinu središnjega dijela uzvisine na kojoj su pronađeni paljevinski grobovi latenske kulture. Veličinom te dubinom ukopa grobnih raka izdvajaju se grobovi LT 122 i LT 125 s hrpicama spaljenih kostiju uz koje su položene keramičke posude te predmeti naoružanja kojima pripadaju mačevi u koricama, koplja i umba. Tijekom istraživanja dokumentirana su i dva groba u kojima se od naoružanja nalazilo samo po jedno koplje. U grobovima žena, pored keramičkih posuda, zabilježeni su predmeti nošnje i nakita, pri čemu se izdvaja obradom zemljišta oštećen grob LT 123 u kojem su dokumentirani ostaci tri keramičke posude te dijelovi brončanoga pojasa tzv. mađarskoga tipa s člancima pravokutnoga oblika. Pronađeni grobovi, na osnovi tipoloških karakteristika nalaza naoružanja kao i predmeta ženske nošnje i nakita, datiraju se u LT C2 stupanj (Mokronog IIb).

Ključne riječi: Zvonimirovo, groblje, Podravina, latenska kultura, naoružanje, ženska nošnja, brončani pojas, keramičke posude

The continuation of the rescue excavations on the site of Zvonimirovo – Veliko polje included the western slope of the central part of the elevation where there were cremation graves of the La Tène culture. The graves that stand out for their size and the depth of their pits are LT 122 and LT 125, with small piles of cremated bones lying next to ceramic vessels and weaponry items such as swords in scabbards, spears, and shield bosses. The excavations also uncovered two graves where the only weaponry item was a single spear. In female graves, aside from ceramic vessels, there were costume and jewellery items; a grave of particular notice is LT 123, damaged by ploughing, which contained the remains of three ceramic vessels and parts of a bronze belt of the “Hungarian” type with rectangular segments. The typological characteristics of the found weaponry and costume and jewellery items date the graves to LT C2 phase (Mokronog IIb).

Key words: Zvonimirovo, cemetery, Drava valley, La Tène culture, weaponry, female costume, bronze belt, ceramic vessels

Nastavak zaštitnih istraživanja nalazišta Zvonimirovo – Veliko polje (općina Suhopolje, Virovitičko-podravska županija) proveden je od sredine travnja do početka lipnja 2018. godine.¹ Tijekom dosadašnjih istraživanja na nalazištu su dokumentirana dva vremenska horizonta

pokopavanja – stariji s paljevimskim grobovima latenske kulture iz mlađega željeznog doba koji se rasprostiru po cijeloj površini istraženoga dijela uzvisine, dok mlađem horizontu pripadaju kosturni grobovi bjelobrdske kulture koji su dokumentirani tijekom iskopavanja 1993.–1995. i 1998.–2003. godine samo na središnjem dijelu uzvisine.

¹ Istraživanja su provedena od 19. travnja do 04. lipnja 2018. godine. Financijska sredstva osiguralo je Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. U istraživanjima je još sudjelovala dr. sc. Daria Ložnjak Dizdar iz Instituta za arheologiju u Zagrebu, dok su u radnome posjetu istraživanjima bile izv. prof. Marija Ljuština te dipl. arheol. Teodora Radišić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Beogradu. Restauraciju i konzervaciju nalaza provodi dipl. konz. Mihael Golubić iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda. Arheološki nadzor provela je dipl. arheol. Viktorija Ciganović iz Konzervatorskoga odjela u Požegi kojoj zahvaljujemo na višegodišnjoj uspješnoj suradnji.

Istraživanjima provedenim 2018. godine obuhvaćena je zapadna padina središnjega dijela uzvisine (sl. 1), odnosno istražen je površina groblja koja je položena južno te zapadno od sonde u kojima su tijekom istraživanja 2001.–2002. i 2014. godine pronađeni brojni paljevinski grobovi latenske kulture (Tomičić et al. 2002; Dizdar 2015; 2018a). Na spomenutome su dijelu groblja tije-

kom prethodnih iskopavanja pronađeni grobovi bogato opremljenih ratnika s naoružanjem, toaletnim priborom i nošnjom te grobovi žena s predmetima nošnje i nakita. U grobovima oba spola nalazila se i popudbina kojoj pripadaju nalazi keramičkih posuda i životinjskih kostiju.

Na zapadnoj padini uzvisine položene su sonde 17, 18 i 19 koje se s južne i zapadne strane nastavljaju na iskopupe iz 2002. i 2014. godine (sl. 1). Sonda 19 obuhvatila je i dio vrha uzvisine te na spomenutom dijelu nalazišta iskopavanja do sada nisu bila provedena. U iskopavanjima provedenim 2018. godine istražene su: sonda 17 dimenzija je 16 x 3,30 m; sonda 18 dimenzija je 16 x 2,50 m; sonda

do slojeva pijeska. U grobu LT 118 spaljene kosti ostale su sačuvane na kompaktnoj hrpici, no lonac položen s njihove istočne strane djelomično je oštećen obradom zemljišta (sl. 5). S druge strane, dno groba LT 123 nalazilo se odmah ispod sloja humusa, odnosno sačuvano je samo dno grobne rake s nekoliko spaljenih kostiju te donjim dijelovima keramičkih posuda (sl. 6). Isto tako, u obradom zemljišta uništenome grobu LT 126 sačuvano je samo željezno koplje, dok je grob LT 120 u potpunosti bio uništen recentnim ukopima. Rezultati provedenih istraživanja pokazuju kako je znatan dio grobova položenih bliže vrhu uzvisine vjerojatno uništen intenzivnom

Sl. 1 Pogled na sondu 17 prije početka istraživanja koja je položena na zapadnoj padini uzvišenja (snimio: M. Dizdar)

Fig. 1 A view at trench 17 before the beginning of the excavation that was laid on the western slope of the elevation (photo: M. Dizdar)

19 dimenzija je 25 x 3 m, odnosno istražena je površina od 168 m², tako da je do sada ukupno istraženo 3831 m² površine groblja na Velikom polju u Zvonimirovu. Prosječna dubina iskopa iznosila je 1–1,20 m, a dokumentirana stratigrafija, kao i ranijih godina, isključivo odgovara geološkim slojevima – ispod sloja humusa (SJ 01), slijede slojevi svjetlosivoga i crvenkastomedega pijeska (SJ 02 i SJ 03) te svijetlosmeđe i crvenkastomeđe ilovače (SJ 114 i SJ 132). Svakako je potrebno istaknuti kako se na vrhu uzvišenja slojevi pijeska pojavljuju odmah ispod sloja humusa, dok su na padinama nalazišta izdvojeni slojevi pješkovite ilovače ispod kojih potom dolaze slojevi pijeska.

U iskopavanjima je pronađeno devet grobova (LT 118 – LT 126) sa spaljenim ostacima pokojnika koji pripadaju latenskoj kulturi iz mlađega željeznog doba. Dio grobova bio je duboko ukopan u slojeve ilovače i pijeska (npr. ratnički grobovi LT 122 i LT 125), dok je dio plitko ukopanih grobnih cjelina bio uništen prijašnjom intenzivnom poljoprivrednom obradom zemljišta poduzimanom prije sadnje voćnjaka, odnosno sačuvao se samo donji dio grobnih raka s pojedinim nalazima. O tome svjedoče i nalazi metalnih predmeta te keramičkih ulomaka koji su prikupljeni u sloja humusa u svim istraživanim sondama.

Grobne rake su pravokutnoga oblika te zaobljenih uglova. Bogato opremljeni ratnički grobovi LT 122 i LT 125 (sl. 2–4) duboko su ukopani kroz slojeve ilovače, sve

poljoprivrednom obradom zemljišta ili je sačuvano samo dno grobnih raka.

S obzirom na kompaktnost hrpica spaljenih kostiju u grobovima, posebno u ratničkim grobovima LT 122 i LT 125 (sl. 2–4), može se pretpostaviti kako su one, s manjim priložima nošnje, bile položene u materijal od organskoga porijekla (tkanina) (Dizdar 2013: 33; 2016: 298, Fig. 7).

U istraživanjima provedenim 2018. godine izdvajaju se ukopi dva bogato opremljena ratnička groba – LT 122 i LT 125 (sl. 2–4). Osim dijelova naoružanja – mačevi u koricama, koplja, umba, pronađeni su i predmeti nošnje – brončane i željezne fibule te dijelovi pojasnih garnitura. Posebno se izdvajaju nalazi brončanih fibula, vjerojatno Mötschwil tipa (Márton 2004), koje do sada nisu bile pronađene u muškim grobovima u Zvonimirovu (Dizdar 2013: 188). Naime, različiti oblici brončanih fibula karakteristični su za grobove žena te predstavljaju dio njihove nošnje (Dizdar 2013: 212, 231, 235). Oba mača u koricama iz spomenutih grobova položena su uz rubove grobne rake u ravnome položaju, pri čemu korice pripadaju grupi 6 (Dizdar 2013: 89–114, sl. 14). Zanimljivo, na koricama iz oba groba primjetni su tragovi bronce, što možda pokazuje kako su korice imale i brončane dijelove (usp. Dobova grob 10b – Guštin 1981: 226, T. 46). Isto tako, nalazi umba tipa Skorba svjedoče o kronološkome

Sl. 2 Grob LT 122 (snimio: M. Dizdar)

Fig. 2 Grave LT 122 (photo: M. Dizdar)

Sl. 3 Detalj groba LT 122 – pokop ratnika (snimio: M. Dizdar)

Fig. 3 Detail of a grave LT 122 – burial of a warrior (photo: M. Dizdar)

Sl. 4 Grob LT 125 (snimio: M. Dizdar)

Fig. 4 Grave LT 125 (photo: M. Dizdar)

Sl. 5 Detalj groba LT 118 – pokop žene (snimio: M. Dizdar)

Fig. 5 Detail of a grave LT 118 – burial of a woman (photo: M. Dizdar)

definiranju grobova – u LT C2 ili Mokronog IIb stupanj (Guštin 1991: 56–57, Abb. 30; Dizdar 2013: 161–164, sl. 59, Karta 16). U grobu LT 122 pronađena su i koštana kalotasta dugmad, što za sada predstavlja jedinstven nalaz u grobovima muškaraca – ratnika u Zvonimirovu. Grobovi LT 119 i LT 121 pripadaju ukopima kopljanika kakvi su već zabilježeni na groblju u Zvonimirovu (Dizdar 2013: 54), pri čemu je primjetna razlika u duljini koplja te obliku lista u ova dva spomenuta groba.

Uz spaljene ostatke pokojnica položeni su funkcionalno-dekorativni predmeti nošnje te nakit. Nošnji pripadaju željezni pojasi koji su sastavljeni od pletenih članaka, s kopčom na jednom i petljom na drugome kraju (Dizdar 2013: 213–221, sl. 74). Uz pojase se pojavljuju i željezne štapičaste kopče tipa Brežice sastavljene od igle i lančića (Guštin 2003; Dizdar 2013: 221–227). Izdvaja se nalaz dijelova brončanoga pojasa tzv. mađarskoga tipa u grobu LT 123 koji je bio sastavljen od šupljih pravokutnih članaka povezanih obročima okrugloga presjeka (sl. 6). Na žalost, spomenuti je grob znatnim dijelom bio oštećen poljoprivrednom obradom zemljišta, pa nije isključeno kako je u svome sastavu imao i lira oblikovane članke.

U dosadašnjim istraživanjima na groblju u Zvonimirovu zabilježena su dva osnovna oblika brončanih pojasa s obzirom na oblike članaka od kojih su sastavljeni – pojasi sastavljeni u kombinaciji lira i pravokutnih ili samo pravokutnih članaka te pojasi sastavljeni od profiliranih štapičastih članaka (Dizdar 2011: 110–111, Fig. 3: 1; 2013: 228–230). Brončani pojasi sastavljeni od pravokutnih članaka izdvojeni su kao pojasi tzv. mađarskoga tipa koji su u najvećem broju zabilježeni na nalazištima u istočnome dijelu Karpatske kotline (Reitinger 1966: 214; Stanczik, Vaday 1971; Rustoiu 2004/2005; 2008; 2011). U podjeli J. Bujne brončani pojasi koji su sastavljeni od pravokutnih članaka izdvojeni su kao skupina Gk-N unutar koje su, na osnovi konstrukcijskih karakteristika i načina ukrašavanja, izdvojena tri tipa, od kojih je prvi još razdijeljen na dvije varijante. Pojasi skupine Gk-N, na osnovi nalaza u grobovima, datirani su u kasni LT C1 (Bujna 2011: 112–115, Obr. 47–48, 142–143), pri čemu nalazi na groblju u Zvonimirovu pokazuju kako su dio ženske nošnje i tijekom LT C2 stupnja (Dizdar 2011: 111; 2013: 230; 2018b: 18).

Najbrojnijem dijelu ženske nošnje pripadaju nalazi različitih brončanih te željeznih fibula srednjolatenske

Sl. 6 Detalj groba LT 123 – pokop žene s brončanim pojasom i keramičkim posudama (snimio: M. Dizdar)

Fig. 6 Detail of a grave LT 123 – burial of a woman with bronze belt and ceramic vessels (photo: M. Dizdar)

sheme (Dizdar 2013: 231). U grobu LT 123 pronađeno je i brončano kalotasto dugme, što je za sada jedinstven nalaz na groblju u Zvonimirovu. Zanimljivo, u grobu LT 124, osim lonca, pronađena je samo brončana fibula. Od nakita su u najvećem broju pronađeni rastaljeni ulomci staklenih narukvica od bezbojnoga stakla (Dizdar 2013: 253–260, sl. 89), dok su u grobu LT 118 pronađene i staklene perle (sl. 5) (Dizdar 2013: 262, sl. 91).

U grobove oba spola, kako je već istaknuto, pridodana je i popudbina u hrani i piću koja je bila položena u keramičke posude koje su izrađene na lončarskome kolu (sl. 2–6). Najbrojnije oblike predstavljaju različito oblikovani lonci te zdjele S-profilacije (Dizdar 2013: 268–273). Kao posebnost izdvajaju se ulomci grafitiranoga situlastog lonca u oštećenome grobu LT 123 (sl. 6) kakvi do sada nisu bili pronađeni u istraživanjima na groblju u Zvonimirovu. U pojedinim grobovima, sa spaljenim kostima, zabilježeni su i nalazi manjih ulomaka keramičkih posuda (sl. 5).

Grobovi pronađeni 2018. godine pripadaju većoj skupini koja je pronađena tijekom iskopavanja provedenih 2001. i 2002. te potom 2014. godine na zapadnoj padini uzvisine u središnjem dijelu voćnjaka. Spomenuta se skupina nastavlja dalje prema jugu, što je potvrđeno u istraživanjima provedenim 2018. godine, te se vjerojatno nastavlja i dalje, zbog čega je buduća iskopavanja potrebno usmjeriti na navedenu površinu uzvisine.

Na osnovi nalaza pronađenih u grobovima, posebno naoružanja i predmeta ženske nošnje, istražen dio groblja može se datirati u LT C2 stupanj (Mokronog IIb), odnosno u prvu polovicu 2. st. pr. Kr. (Božić 1999; Majnarić-Pandžić 2001; Tomičić, Dizdar 2005; Dizdar 2013), čime se groblje Zvonimirovo – Veliko polje iznova izdvaja kao jedno od najistaknutijih nalazišta latenske kulture u južnoj Panoniji.

Literatura

- Božič, D. 1999, Die Erforschung der Latenezeit in Slowenien seit Jahre 1964., *Arheološki Vestnik*, Vol. 50, 189–213.
- Bujna, J. 2011, *Opasky ženskeho odevu z doby laténskej*, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická Fakulta, Katedra Archeológie, Nitra.
- Dizdar, M. 2011, The La Tène culture in central Croatia. The problem of the eastern border of the Taurisci in the Podravina region, in: *The Eastern Celts, The Communities between the Alps and the Black Sea*, Guštin M., Jevtić M. (eds.), Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales, Koper–Beograd, 99–118.
- Dizdar, M. 2013, *Zvonimirovo – Veliko polje, Groblje latenske kulture 1*, Monographiae Instituti Archaeologici 8, Institut za arheologiju, Zagreb.
- Dizdar, M. 2015, Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2014. godini, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XI, 43–45.
- Dizdar, M. 2016, Late Iron Age Funerary Practice in Southern Pannonia, in: *Funerary Practices during the Bronze and Iron Ages in Central and Southeast Europe*, Proceedings of the 14th International Colloquium of Funerary Archaeology in Čačak, Serbia, 24th–27th September 2015, Sirbu V., Jevtić M., Dmitrović K., Ljuština M. (eds.), International Union for Prehistoric and Protohistoric Sciences (UISPP) – 30th Commission: Prehistoric and Protohistoric Mortuary Practices Association for Studies of Funerary Archaeology (ASFPA) – Romania – University of Belgrade, Faculty of Philosophy – National museum Čačak, Beograd–Čačak, 293–312.
- Dizdar, M. 2018a, Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2017. godini, *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. XIV, 61–64.
- Dizdar, M. 2018b, Reflections about Some Specific Finds of Female Costume in the Southern Carpathian Basin – Can We Recognize Female Mobility in the Middle La Tène?, in: *Iron Age Connectivity in the Carpathian Basin*, Proceedings of the International Colloquium from Târgu Mureș, 13–15 October 2017, Berecki S., Rustoiu A., Egri M. (eds.), Bibliotheca Musei Marisiensis, Series Archaeologica XVI, Editura Mega, Cluj-Napoca, 15–38.
- Guštin, M. 1981, Keltische Gräber aus Dobova, Slowenien, *Archäologisches Korrespondenzblatt*, Vol. 11/2, 223–229.
- Guštin, M. 1991, *Posočje in jüngeren Eisenzeit*, Katalogi in monografije 27, Narodni muzej Slovenije, Ljubljana.
- Guštin, M. 2003, Prilog poznavanju ženske nošnje kod Tauriska, Uz djevojački pokop iz groba Lt 12 u Zvonimirovu kod Suhopolja, *Opuscula Archaeologica*, Vol. 27, 321–330.
- Majnarić-Pandžić, N. 2001, Grob ratnika Lt 12 iz srednjolatskoga groblja u Zvonimirovu kod Suhopolja u Virovitičko-podravskoj županiji, *Prilozi Instituta za arheologiju u Zagrebu*, Vol. 18, 83–101.
- Márton, A. 2004, La Fibule du Type de Mötschwil, *Acta Archaeologica Academia Scientiarum Hungarica*, Vol. 55/3-4, 279–322.
- Reitinger, J. 1966, Die latènezeitlichen Funde des Braunauer Heimeshauses. Ein Beitrag zur Kenntnis der latènezeitlichen Bronze- und Eisenketten, *Jahrbuch Oberösterreich Muselavereines*, Vol. 111, 165–236.
- Rustoiu, A. 2004/2005, Celtic-Indigenou Connections in Oltenia during Middle La Tène. Observations concerning a Celtic Grave from Telești (Gorj County), *Ephemeris Napocensis*, Vol. XIV–XV, 53–71.
- Rustoiu, A. 2008, *Războinici și societate în aria celtică Transilvăneană, Studii pe marginea mormântului cu coif de la Ciumești*, Interferențe etnice și culturale în milenile I a. Chr. – I p. Chr. Vol. XIII, Editura Mega, Cluj-Napoca.
- Rustoiu, A. 2011, The Celts from Transylvania and the eastern Banat and their southern neighbours. Cultural exchanges and individual mobility, in: *The Eastern Celts, The Communities between the Alps and the Black Sea*, Guštin M., Jevtić M. (eds.), Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Univerzitetna založba Annales, Koper–Beograd, 163–170.
- Stanczik, I., Vaday, A. 1971, Keltische Bronzegürtel “ungarischen” Typus im Karpatbecken, *Folia Archaeologica*, Vol. XXII, 7–27.
- Tomičić, Ž., Dizdar, M., Tkalčec, T., Ložnjak, D. 2002, Zvonimirovo – Veliko polje, Rezultati istraživanja groblja latenske i bjelobrd-ske kulture godine 2001. i 2002., *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva*, Vol. XXXIV/3, 67–75.
- Tomičić, Ž., Dizdar, M. 2005, Grobovi latenske kulture s Velikog polja u Zvonimirovu – rezultati istraživanja 1993.-1995., *Prilozi Instituta za Arheologiju u Zagrebu*, Vol. 22, 59–125.

Summary

Rescue excavation at Zvonimirovo – Veliko polje site in 2018 was undertaken at the western slope of central part of an elevation (Fig. 1) where nine cremation graves were found belonging to the La Tène culture (LT 118 – LT 126). What particularly stands out are large and deep grave pits for warrior burials LT 122 and LT 125 (Figs. 2–4) with swords in scabbards of group 6, spears and shield bosses of the Skorba type accompanied with iron and bronze fibulae and belt sets composed of buckle and rings. Interestingly, finds of bronze fibulae, possibly of the Mötschwil type, were not found in Zvonimirovo until now in the male graves. Namely, different forms of bronze fibulae are characteristic for the graves of women and represent part of their costumes. During the excavation, two warrior graves were also documented with only one spear. In the burials of women, beside ceramic vessels, there were items of costumes and jewellery (Figs. 5–6). Very interesting is a grave LT 123, damaged by deep ploughing, in which were documented the remains of three ceramic vessels and parts of the bronze belt of the Hungarian type with rectangular segments. The graves date back to LT C2 phase, that is, Mokronog IIb phase.